

OOSTVLAAMSCH

Z A N T E N

Mededelingen van de Bond
der Oostvlaamse Folkloristen en van de
Dienst voor Folkloristische Opzoekingen

35^e Jaargang
Nr. 3 - 1960
Mei - Juni

DRUK. V/H AD. HOSTE, N. V
GENT

UITGAVEN VAN DE BOND.

Zijn te verkrijgen op het Sekretariaat, Oscar De Gruyterstraat, 34, Gent :

1. **Oostvlaamsche Zanten**, 11^e, 15^e, 20^e jg. (Jaarboek), 21^e, 22^e, 23^e, 24^e, 25^e, 26^e, 27^e, 28^e, 29^e, 30^e, 31^e en 33^e jg., tegen 100 F. Van de andere jgg. zijn nog enkele losse nummers te verkrijgen tegen 20 F per nummer.
2. **Herdenkingsalbum Alf. De Cock**. (Uitverkocht).
3. **Het Stroodekkersbedrijf**, door Cl. Trefois (Uitverkocht).
4. **Geïllustreerd Feestnummer** (lustrumnr). Prijs : 10 fr.
5. **Lodewijk De Vriese, Bio- en Bibliographische studie**. (Uitverkocht).
6. **Kinderspelen en Liedjes uit het Land van Dendermonde**, door Mevrouw L. Bataille-Hiel. Prijs : 50 fr. gewone uitgave.
7. **De Plattegrondsvormen van z.g. « Frankische » Boerderijtypen en hun geografische Verspreiding in ons Land**, door Cl. Trefois. (Uitverkocht).
8. **Register op Celis Gabr. : Volkskundige Kalender voor het Vlaamsche Land**, door Prof. F. M. Olbrechts. Prijs : 12 fr.
9. **De Draak van het Belfort van Gent in de Folklore**, door Cl. Trefois. (Uitverkocht).
10. **De Tinnepotgieterij te Gent**, door Julien Boes. (Uitverkocht).
11. **2^e Lustrumnummer 1930-1935**. Prijs : 36 fr.
12. **Dit is die Excellente Kronyke van de Brahmisten**, (over het Teerlingspel), door Emile Andelhof. Prijs : 14 fr.
13. **De Groei en de Bloei van de Arteveldefiguur in de Vlaamsche Volksziel**, door Advokaat Jos. Vermeulen. (Uitverkocht).
14. **Galerij van Gentsche Typen**, door Emile Andelhof. (Uitverkocht).
15. **De Magie van het Poppenspel**, door F. Van Es, en anderen. (Uitverkocht).
16. **Wasch Sagenboek**, door F. Van Es. Prijs : 70 fr. (65 fr. voor de leden).
17. **Jaarboek 1945 van den Bond der Oostvlaamsche Folkloristen**. Prijs : 100 fr.
18. **Het Curieus en Vermakelijk Namenboek**, door Em. Andelhof. Prijs : 12,50 fr.
19. **Folklore en Onderwijs**, door Lod. Hoste. Prijs : 7,50 fr.
20. **August Hendrixx, Vlaams Toneelschrijver herdacht met Bloemlezing uit zijn werken**, door Fr. De Coster. Prijs : 15 fr.
21. **Pastoor Constant Duvillers, Folklorist en folkloristische Figuur**, door F. Van Es. Prijs : 15 fr.
22. **De Wetterse Reuzen**, door Marcel Daem. Prijs : 15 fr. (Uitverkocht).
23. **Sagen uit Noord-Oostvlaanderen**, door Dr G. De Meyer. Prijs : 15 fr.
24. **Een Teerlingspel in Gent**, door Lod. Lievevrouw-Coopman. Prijs : 25 fr. (15 fr. voor de leden).
25. **Inhoudstafel op Oostvlaamsche Zanten (Jg. I-Jg. XXV)**, door F. Van Es. Prijs : 30 fr.
26. **Spelen mijner Jeugd**, door L. Lievevrouw. Prijs : 50 fr.
27. **De Levende Folklore van het Gewest BALEGEM**, door M. Broeckhove. Prijs : 40 fr.
28. **Weerkundige Volkskalender voor het Vlaamse Land**, door M. Broeckhove. Prijs 180 fr. (140 fr. voor de leden).

Het bedrag der bestelling is vooraf te storten op postrekening Nr 969.46, Bond Oostvl. Folkloristen, Gent.

Lidmaatschap Bond Oostvl. Folkloristen. Jaarlijkse bijdrage : 100 fr. Ereleden : 250 fr. Buitenland : 125 fr.

OOSTVLAAMSCHE ZANTEN

MEDEDELINGEN VAN DE BOND DER OOSTVLAAMSE
FOLKLORISTEN EN VAN DE DIENST VOOR
FOLKLORISTISCHE OPZOEKINGEN

Vereniging zonder winstbejag

Sekretariaat van de Bond :

M. Broeckhove,
Oscar De Gruyterstraat, 34, Gent.

Alle stortingen te doen op postrekening :
969.46, Bond Oostvl. Folkloristen,
Gent.

Redaktie van Oostvl. Zanten :

F. VAN ES,
Désiré De Wolfstr., 3, Aalst.

Drs M. DAEM & J. BOES.

De Volkskunde aan de Gentse Rijksuniversiteit

aan de hand van de dissertaties, bij de
Fakulteit Letteren en Wijsbegeerte ingediend.
Een bibliografisch overzicht

door Lic. René HAESERIJN.

Deze bijdrage geeft een overzicht van alle nog bekende dissertaties, die ingediend werden bij de Fakulteit Letteren en Wijsbegeerte van de Gentse Rijksuniversiteit tot en met 1959. Van alle dissertaties berust een exemplaar op het seminarie Volkskunde (Direkteur : Prof. Dr. P. De Keyser) waar zij kunnen geraadpleegd worden en eventueel uitgeleend na overleg met de auteurs. Indien geen exemplaar aanwezig is, wordt dit uitdrukkelijk vermeld.

De dissertaties zijn alfabetisch gerangschikt op de naam van de auteur. De eerste regel bevat het volgnummer, de naam van de auteur en de aanduiding van de rubrieken waaronder de inhoud van de dissertaties in hoofdzaak onder te brengen is. We volgen de rubricering van het Plan Hoffmann-Krayer, gewijzigd volgens de aanduidingen van de Commissie voor Bibliografie van de CIAP, zoals dit opgenomen is in de Jaarboeken van de Nationale Commissie voor Folklore (b.v. VIII 1955). Op de tweede regel volgt de titel van de verhandeling, het jaar van indienen en het

aantal bladzijden. Daarna komt een beknopte beschrijving van de inhoud, indien de titel minder volledig de opzet en de draagwijdte aanduidt. Tenslotte vermelden wij de publikaties uit de inhoud van de dissertaties. Op dit punt zullen wij zeer waarschijnlijk onvolledig zijn. Aanvullingen en verbeteringen van de lezers en de auteurs zijn daarom welkom.

Op de inhoud van de dissertaties hebben wij een register samengesteld, dat na het overzicht gedrukt is. Dit register bevat de personen, plaatsen en zaken (nl. door middel van trefwoorden) die hoofdzakelijk voorkomen in de titels van de dissertaties. Alle woorden zijn alfabetisch in één lijst gerangschikt. Met dit register is beoogd alle behandelde onderwerpen snel terug te vinden. Dit is mogelijk door aanduiding na de trefwoorden van de volgnummers der dissertaties, waarin het onderwerp behandeld wordt.

1. ALLAERT, Irma IB 2 en D

Maurits Sabbe als folklorist. 1944, 197 blz.

Behandelt zijn folkloristische artikelen en bijdragen met een wetenschappelijk karakter en verder de folkloristische motieven in zijn literair werk (o.m. uitvoerig de volksletterkunde en de volkswetenschap).

2. ARENS, Hugo XVIII C

Bijdrage tot de studie van de volksagen in het Land van Waas. 1954, 2 delen, 302 blz.

Het eerste deel vormt een uitvoerige inleiding op de eigenlijke volksagenverzameling. De inleiding handelt over Land en Volk, De Volksage, Volkssagenstudie in Waasland, De Vertellers, Het Vertellen, Het Vertelde en Indeling der Volkssagen.

Op de verzameling van 202 sagen (gedrukt in *Oostvlaamsche Zanten* XXXII (1957) p. 86-97, 118-132, 159-163, 179-184, XXXIII (1958) p. 27-36, 55-66) volgt een proeve van fotografische weergave van het vertellen en 36 sagen in fonetisch schrift.

Publ.: H. ARENS, *Volkssagen uit het Land van Waas*, *Oostvlaamsche Zanten* XXXI (1956) p. 20-30.

- W& 3. BEKAERT, Louis X B 2-7

Geboorte, Huwelijk en Dood in het Kortrijkse. 1958, 286 blz.

Zeden en gebruiken van de wieg tot het graf in Kortrijk en omgeving vooral uit de laatste vijftig jaar (met gebruik van zegslieden).

Publ. L. BEKAERT: *Zegswijzen en Gebruiken bij sterfgevallen te Kortrijk*, *Spiegel Historiaal van de Bond van Gentse Germanisten* 1957-58, nr. 4, p. 7-10 (gestencild). — id., *Kortrijkse Folklore in ver-*

band met de verkering. De Leiegouw jg. I 1959, p. 107-119. — id., *Kortrijkse folklore in verband met het huwelijk.* De Leiegouw jg. I 1959, p. 225-240.

4. BOGAERT, Roland XVI C

Bijdrage tot een onderzoek naar oorsprong, taal en stijl van de Middelnederlandse Rijmspreuken. 1953, 72 + 292 blz.

Uitgave van de ons bekende priamels, tweelingverzen, rijmspreuken en equivalenten in het Nederlands van tweelingverzen uit Freidanks Bescheidenheit, met parafrase, glossarium en beknopte inleiding.

5. BRACKE, Paul XVI B 3

Het Vlaamse Volkslied onder de Franse Overheersing 1792-1815. 294 blz., 1957.

Uitgave van 115 liederen uit het aangeduide tijdvak, voorkomend op een groot aantal vliegende bladen, hoofdzakelijk berustend op de Gentse Universiteitsbibliotheek en het Gentse Stadsarchief. Op elke tekst volgt commentaar, woordverklaring en beschrijving van de bron.

6. CAENEN, Yvonne XXI C

Proeve van gedeeltelijke uitgave met parafrase, verklaring en glossarium van Gemeene Duytsche Spreekwoorden : Adagia oft Prouerbia Ghenoemt, Campen 1550. 2 delen, 75 blz. + 220 blz., 1950.

De inleiding geeft een beschrijving van het werk, inlichtingen over de drukken en algemene beschouwingen over de spreekwoorden.

7. CLAESSENS, Leo X B 2-7

Geboorte, Huwelijk en Dood in het Kanton Zandhoven. 1956, 177 blz.

Zeden en gebruiken van de wieg tot het graf in het aangeduide kanton uit de laatste 50 jaar. Na de beschrijving in doorlopende tekst komt een alfabetisch register van begrippen, zaken en woorden : b.v. aansmoren, aanzeggen, afweergebruik, Allerheiligen, enz.

8. CORNELIS, Annie XVIII C

Bijdrage tot de studie van de volkssagen bij de Vlaamse strand- en zeevissers. 1958, 306 + XX blz.

Na de gebruikelijke inlichtingen over Het Milieu, De Volkssage, Vertellers en Vertellen, Het Vertelde, handelt de inleiding over de Volkssagenstudie aan de kust.

De Volkssagenverzameling omvat 212 sagen; 10 daarvan zijn ook als fonetische tekst weergegeven, twee met fotografische uitbeelding.

Daarbij hoort een verklarende woordenlijst. Wij krijgen drie kaartjes :

Kust.

het sagengebied, de visserijsoorten en -gebieden, geografische verspreiding van de historische motieven.

9. DE BLEECKERE, Gilbert I B 2

Dr. D. J. Vander Meersch en zijn Kring. Syntese van het letterkundig leven te Oudenaarde omstreeks het midden der XIXe eeuw. 1956, 163 blz.

Behandelt o.m. Dr. D. J. Vander Meersch als Folklorist (p. 59-60).

10. DE BYSER, Werner I D 3c

Wvl.

De Nieuwmarkt en de Nieuwmarktenaars. Bijdrage tot de kennis van het volksleven van een gesloten volksgroep. 1959, 153 blz.

Uitgaande van een oproep in een artikel van Prof. Dr. P. De Keyser, *Over de bloedgemeenschap en het volkstypische van gesloten volksgroepen* (Eigen Volk X 1938 p. 8-19), onderzoekt Schr. de Nieuwmarktenaars te Roeselare. Hij behandelt hun Wijk : de Nieuwmarkt, Zeden, Gewoonten en Gebruiken, hun Oorsprong, Weerspiegeling in de literatuur, hun Namen en hun Taal (1 kaart en een 10tal foto's).

11. DE COCK, Aurèle I B 2

Mevrouw Courtmans en het Volksleven. 1958, 179 blz. (2 foto's)

Schr. handelt over het stoffelijke in het volksleven, volksgeloof, zeden en gebruiken, volksletterkunde en volksfilosofie, zoals die voorkomen in het letterkundig werk van Vrouwe Courtmans.

Lied { 12. DE CORT, Gilbert XVI B 3b

Zeventien onuitgegeven kerstliederen uit een 17e-eeuws Nederlandsch Liederhandschrift van de U. B. Heidelberg, beschouwd in het raam van de Nederlandsche geestelijke liedstudie. 1941, 4 + 114 blz.

Hfst. I : Overzicht van de volksliedstudie in Nederland en Vlaamsch-België; Hfst. II : De Studie van het geestelijk lied in Nederland en Vlaamsch-België; Hfst. III : De figuur van Florimond van Duyse. Het IVe Hfst. bevat de eigenlijke uitgave van de 17 liederen met kommentaar.

13. DE GEETER, Roger XVIII C 3

Bijdrage tot een Sagenboek van Zuidoost-Vlaanderen. 1952, 243 blz.

Bevat hoofdstukken over Volkskunde en Sagenstudie, De voornaamste sagenverzamelingen in eigen land, Ons Sagengebied, De Volkssage, De volkssage in Z.-O.-Vlaanderen, Vertellen en vertellers, Gevolgde

metode bij het verzamelen van volkssagen, Indeling van het verzamelde materiaal, Glossarium van de dialektwoorden en Lijst der Zegslieden. Het hoofddeel van de dissertatie vormt de *sagenverzameling* met voorafgaande opmerkingen bij iedere sagengroep (247 nummers). Deze verzameling is uitgegeven in *Oostvlaamsche Zanten* jg. 33 (1958) p. 143-150, 185-198, 215-232; jg. 34 (1959) p. 30-40, 74-82, 109-126.

14. DE LEY, Herman (XXI H)

Cartouche. Vergelijkende bronnenstudie. 1952, 202 blz.

Het onderwerp is een studie van een boekje « Cartouche of de Gestrafte Booswigt. Uyt het Frans in Nederduitsche Vaerzen nagevolgt. Te Amsteldam bij Johannes de Ruyter 1731 ».

Het eerste deel handelt over het verhaal en de figuur, de bron, de auteur en de parodische waarde van dit boekje. Het tweede deel behandelt een drietal woordenlijsten, die in het werkje na het verhaal zijn gedrukt; in twee van deze lijsten vindt men het eerste oorspronkelijke Nederlands Bargoens opgetekend: deze bezitten uitzonderlijke waarde voor de studie der geheimtalen.

15. DE PAEPE, Alfons XII B

Conscience en het Volksgeloof. Bijdrage tot de studie van het Folklorisme bij Conscience. 1936, VII + 232 blz. (het Semin. Volksk. bezit een door de auteur aangevuld exemplaar).

Na de inleiding (met de bepaling van folklorisme, het doel der bijdrage) behandelt een eerste hfst. de « verwerkte » gegevens; een tweede hfst. de « aangewende » gegevens; een derde hfst. Conscience als christelijk romanschrijver en het volksgeloof in de niet-volksgelovige gegevens. Het besluit tekent Conscience als romantisch-folkloristische persoonlijkheid.

16. DE PAEPE, Gustaaf I B 2

Guido Gezelle als folklorist in « Rond den Heerd » 1940 (geen exemplaar op het Semin. Volksk. aanwezig). *inv.*

17. DE SMET, Jenny XXII B

Bijdrage tot de Gentse huisnamenkunde van de Middeleeuwen tot het Nieuw Regime. 1954, 203 blz. en 10 deeltjes bewijspplaatsen.

Als bron werden de 21 folioregisters met excerpten, door F. Van den Bemden betreffende de Gentse huizen uit archiefstukken verzameld, (Univ. bibl. Gent, Ms. 2484) gebruikt.

Hfst. II deelt o.a. de huisnamen in naar hun vorm en hun inhoud en bestudeert de invloed van de huisnamen op de straatnamen.

Hfst. III rangschikt de Gentse huisnamen per straat en Hfst. IV geeft een alfabetische lijst van de Gentse huisnamen met af en toe een beknopte verklaring. In *Bijlagen* vindt men de Gentse brouwerijen in 1494 en 1663 en een reeks kaarten.

Publ. : J. DE SMET, *Gentse Huisnamen*, Spieghel Historiaal van de Bond van Gentse Germanisten jg. I (1958-9) p. 70-75 en jg. II (1959-60) p. 6-8.

18. DESMYTER, Abel XVIII C 3

Bijdrage tot de studie van de volkssagen in Zuidoost-Vlaanderen : Oudenaarde en Bevere 1955, 268 blz.

Volgens hetzelfde schema als de dissertaties van De Geeter en H. Arens (zie boven). De volkssagenverzameling bevat 160 nummers. Er is een grote uitslaande kaart van het sagengebied.

19. DE VISSCHER, Ludwina I B 2

Folkloristische motieven in het letterkundig werk van Felix Timmermans. 1955, XXIII + 230 blz.

Deelt de behandelde stof in volgens de onderdelen in de heem- en volkskunde : Land en Volk, Volksgeloof, Zeden en gebruiken, Volksvermaken, Volkstaal, Volkskunst, Volkswetenschap, Volksfilosofie.

Lied 20. DEVOGHEL, Robert XVI B 2b

Bijdrage tot de studie van Dr. Jan Bols en het Volksliedonderzoek in Vlaanderen. 1941, 209 blz.

Hfst. I : Volksliedbelangstelling en Volksliedstudie in West-Europa; Hfst. II : Schets van de Geschiedenis van ons volkslied; Hfst. III : Biografie van Dr. Jan Bols; Hfst. IV : Chronologische bibliografie van de werken van Jan Bols; Hfst. V : Over de voorgeschiedenis, het ontstaan en het verschijnen van de « 100 Oude Vlaamsche Lieder » van J. Bols; Hfst. VI : Aanvullende nota's op de « 100 Oude Vl. Lied. » Hfst. VII : Proeve van studie op de zgn. Verhuislieder en bij J. Bols (p. 120-192);; Hfst. VIII : Het Aandeel van J. Bols in de Volksliedbeweging in Vlaanderen.

21. DE VOS, Marie-Madeleine X B 2-7

Geboorte, huwelijk en dood in de folklore van het Land van Aalst. 1946, 146 blz.

Zeden en gebruiken van de wieg tot het graf in het Land van Aalst.

22. D'HAENE, Laura I D
 Bijdrage tot de studie van de folklore in het werk van Teirlinck-Stijns. 1951 (geen eks. aanwezig op het Semin. Volksk.).
23. DUYM, Willy XVIII B 2
 Bijdrage tot de stijlstudie van het Vlaamsch sprookje 1946, 158 blz.
 Het eerste deel handelt over de stilistische voorgeschiedenis van het volkssprookje. Het tweede deel bevat een vergelijkende stijlstudie van de lezingen van twee Vlaamse sprookjes uit het Unibostema en het derde deel een stijlkritische studie van drie Vlaamse varianten van het Unibostema.
Publ. : W. DUYM, Een inleiding tot de stilistische voorhistorie van het Volkssprookje. Volkskunde N.R. 6e jg. (1947) p. 1-22; id., *De verhouding van de tekstopnemer tot de opgenomen sprookjestekst*, Album F. Baur (Antwerpen Stand. 1948) p. 235-241; id., *De betrekking tussen het Vlaams sprookje en het repertorium van het Vlaams poppenspel op het gebied van de stijl*, Volkskunde N.R. 9e jg. (1950) p. 16-30.
24. EYLENBOSCH, Ernest VI D en XXI H
 Bijdrage tot de kennis van de Vaktaal van het Boerenbedrijf te Elingen in West-Brabant, met een proeve van woordgeografisch onderzoek in 163 omliggende plaatsen. 1957, 407 blz. met 26 kaarten.
 De eerste afdeling registreert de vaktaal van het boerenbedrijf te Elingen (de hoeve en haar omgeving, het vee en landbouwgereedschap en veldvruchten). De tweede afdeling bespreekt 26 woordgeografische kaarten : o.m. gezuiverd roggestro, landbouwgereedschap, wintergerst, rogge.
Publ. : E. EYLENBOSCH, Benamingen voor de hooizolder in West-Brabant en aangrenzend Oost-Vlaanderen, Taal en Tongval X (juni 1958), p. 39-42; id., *Benamingen voor de steel van een dorsvlegel in West-Brabant en aangrenzend Oost-Vlaanderen*, Taal en Tongval X (dec. 1958) p. 157-162.
25. GIRALDO, Walter X B 2-7
 Geboorte, Huwelijk en Dood in het Brugse Volksleven. 1948, 111 blz.
 Na een inleiding behandelt de Schr. de gebruiken van de wieg tot het graf. Met register van trefwoorden.

WVZ

- Wv2 26. HALSBERGHE, Georgette VI D 3
 Bijdrage tot de Folklore van het Vlas in het Kortrijksche met een aanhangsel over het vlas in de Vlaamsche Letterkunde en een beknopte vakterminologie. 1945, 125 blz.
 Naast een beknopte geschiedenis van de vlasnijverheid te Kortrijk en een technische beschrijving « van den vlasgaard tot den lijnwaadhandel » behandelt Schr. de volksgebruiken in verband met het voortbrengen en het verwerken van het vlas en « het vlas in het volksgeloof, de volksgeneeskunde en de volkskunst ».
- Wv2 27. JACOB, Arthur XXI C 2
 « De Spreekwoordenschat bij Guido Gezelle » — De zeispreuk. 1959, 404 blz.
 Hfst. I tekent Guido Gezelle als verzamelaar van taalmerkwaardigheden. Hfst. II handelt over de spreekwoordenschat in de tijdschriften van Gezelle. Hfst. III geeft een korte schets over het Westvlaams. Hfst. IV bespreekt een theorie over de zeispreuk. Het Ve Hfst. (p. 148-327) geeft de lijst van alle gevonden zeispreuken in de tijdschriften van Gezelle en onderzoekt de bronnen, de vorm en de inhoud van elke spreuk. Deze dissertatie bevat drie registers : 1/ op de trefwoorden uit het dictum, 2/ op de zegslieden en 3/ op de trefwoorden uit het factum.
28. JASPERS, Josephine XVIII F
 Bijdrage tot de studie van de fabels van Petrus Alfonsus in de Esopus-inkunabel van 1498, gedrukt door Hendrik Eckert van Homberch (Univ. bibl. Gent nr. R 35).
 Beschrijving van de inkunabel. Uitgave van de fabels van Petrus Alfonsus met tekstverklaring en glossarium.
29. LAUREYS, Jozef I D
 Bijdrage tot de volkskunde van Moerzeke. 1945 (Geen eks. aanwezig op het Semin. Volksk.).
 Het grootste gedeelte van deze dissertatie is gepubliceerd in *Jaarboek van den Bond der Oostvlaamsche Folkloristen voor 1945* p. 89-134. Het artikel heeft vier onderdelen : I Kring om het leven, II Kring om het jaar, III Volksgeneeskunde en bedevaarten, IV Volkshumor : Moerzeke en zijn geburen.
30. LENAERTS, Guido I B 2 en D
 Jules Frère en de Limburgse Volkskunde 1958, 187 blz.
 Deze studie ordent het volkskundig materiaal uit de kranten- en tijdschriftenartikels van Jules Frère. Als indeling is het schema uit

het werk « Eigen Aard » door Dr. K. C. Peeters gebruikt. Schr. geeft een uitvoerige bibliografie van Jules Frère.

31. MAES, Theo XVI B 3 en XII
Koning Ermerics wonderbare schat in Reinaerts Historie. 1943
(niet aanwezig op het Semin. Volksk.)
Bestudeert het thema van de legendarische schat van koning Ermanaric en onder meer de weerspiegeling in het volkslied.
32. MARIJN, Solange XVIII B 4
Een bijdrage tot de studie van het complex van het Vlaamsche sprookje. 1944 (niet aanwezig op het Semin. Volksk.).
33. MERCHIERS, M. VII A
Dialectliteratuur en Volkskarakter in Brugge, Gent, Brussel en Antwerpen. 1944. 375 blz. (berust op het Seminarie voor Neerlandistiek, Rijksuniv. Gent).
Bestaat voor het grootste deel uit een bloemlezing van de dialectliteratuur over deze steden.
Hoofdstuk III vergelijkt de volkskarakters zoals zij in de teksten worden beschreven.
34. MEULENAERE, Pauwel I D
Bijdrage tot de volkskunde van Meerle. 1943 (niet aanwezig op het Semin. Volksk.).
Voor de indeling vergelijk nr. 7.
35. MINNAERT, Rosa I B 2 en D
Virginie Loveling als folkloriste. 1942, 139 blz.
Na een bio-bibliografische inleiding, behandelt Schr. Virg. Loveling als folkloriste (Hfst. II) en De folkloristische themata in haar werk (Hfst. III) : Hoe ziet V. Loveling het volk van haar geboortedorp Nevele? Hfst. IV handelt uitvoeriger over de Spreekwoorden in V. Lovelings werk. In bijlage uitgave van een aantal brieven van V. L. aan A. De Cock (p. 128-136).
36. MORTIER, Christiane VI E WVL
Bijdrage tot de folklore van de Vlaamse Zeevisser. 1956, 143 blz.
De inleiding bevat gegevens over de geschiedenis van de zeevisserij, over het vaartuig, het visgereedschap en over het milieu. De volgende hoofdstukjes zijn gewijd aan « traditie en gebruik », « godsdienstzin », « bijgeloof », de volksliteratuur, de volksgeneeskunde, de weerkunde. Tot slot een hoofdstuk over volkse benamingen en zegswijzen.

37. PILLEN, Aimé X 15 a
 Kermissen in de Oudburg van Gent. 1958, 99 blz.
 De inleiding omschrijft de begrippen kermis, kerkwijding en kerkpatroon. De rest van de dissertatie geeft een overzicht van de kermisviering in 47 gemeenten van de Oudburg van Gent.
 Op een kort besluit volgen 4 bijlagen en een register (p. 86-99).
 Met 1 kaart.
38. RANSON, Jacqueline I B 2 en D
 De folklore in het werk van Prudens Van Duyse. 1949, 161 blz.
 Naast de folkloristische motieven in het literair werk van Van Duyse volgens het gewone schema, wordt gehandeld over de wetenschappelijk behandelde folklore van V. D. : in zijn bundels Vaderlandsche Poëzij, in zijn tijdschriftartikels en ook in onuitgegeven werken van zijn hand.
39. ROELIN, Jeanne I B 2 en D
 Victor de Meyere als folklorist. 1945, 287 blz.
 De inleiding bevat o.m. een bibliografie van de schrijver. Het eerste deel handelt over zijn wetenschappelijke werken (uitgegeven en onuitgegeven), het tweede deel over de folkloristische motieven in zijn literair werk (ingedeeld in stoffelijke en geestelijke folklore).
40. SCHMIDT, Anna I B en XVIII
 Johann Wilhelm Wolf, zijn leven en werk. Bijzondere studie van zijn verblijf en bedrijvigheid op volkskundig, cultureel en politiek gebied in Vlaanderen tussen de jaren 1840-1847. 1943, 291 blz.
 In bijlagen vinden we de publikatie van een groot aantal brieven van en aan Wolf (p. 178-247) en drie indices: 1° op de 40 sprookjes in « Deutsche Märchen und Sagen » en de 12 sprookjes « Wodana »; 2° op de sagen uit « Dt. Märchen u. Sagen » die niet in België, Nederland en Frans-Vlaanderen thuishoren; 3° op de sagen uit de Niederl. Sagen, Dt. Märchen... en Wodana die in België, Nederland of Frans-Vlaanderen thuishoren. *Paell = Volkste.*
41. TORFS, Willy X B 2-7
 Geboorte, Huwelijk en Dood in het Mechelse Volksleven. 1958, 227 blz.
 Zeden en gebruiken van de wieg tot het graf te Mechelen.
42. UREEL, Alfred XII E
 Bijdrage tot de studie van de Profetie van de Smid van Huysse, gesteund op 10 drukken en 1 handschrift van de Univ. bibl. te

Gent en 2 handschriften van de Kon. Bibl. te Brussel. 1952, 395 blz.

Beschrijving en uitgave van al deze teksten. Vergelijking en filiatie van de teksten en glossarium. Een hoofdstukje is gewijd aan de profetische motieven.

43. VAN AERDE, Maria XV en XXI E en F, XXII D

De rivaliteit Mechelen - Antwerpen. Een historisch-folkloristische studie. 1958, 203 blz.

Hfst. I : De historische achtergrond der rivaliteit Mechelen-Antwerpen; Hfst. II : Spotnamen van Mechelen en Antwerpen en hun betekenis; Hfst. III : De rivaliteit in de spotliteratuur; Hfst. IV : De strijd om Op-Sinjoorke, symbool van die rivaliteit.

44. VAN CAUWENBERGH, Paula I D

Folkloristische motieven in het letterkundig werk van Ernest Claes. 1948, 266 blz.

Opgebouwd volgens het gebruikelijke schema : Land en Volk, Volksgeloof, Zeden en Gebruiken, enz.

Publ. : P. VAN CAUWENBERGH, *Vlaams bijgeloof in het werk van Ernest Claes*, *Volkskunde* NR. 8e jg. (1949), p. 107-114.

45. VAN DEN BONGARD, Liane I B I

De folkloristische betekenis van het tijdschrift « 't Daghet in den Oosten » van 1885-1914. 1957, 163 blz.

De inleiding handelt o.m. over het Limburgs particularisme en het ontstaan van het tijdschrift « 't Daghet in den Oosten ». De inhoud van het tijdschrift wordt systematisch beschreven : I Inrichting en levenswijze van de Limburger (de bodem en zijn bewoners), II Woord en Lied, Volksgeloof en Volkswetenschap, III Volksgebruiken (jaar-krans, levensloop). Tot slot wordt de invloed van 't Daghet onderzocht op de latere folkloristen.

46. VAN DEN HEUVEL, Godelieve XIX B

Studie over de komische personages der Vlaamse poppenspelen. 1948. 175 blz.

Behandelt de repertoria van de bekende poppenspelen in Vlaanderen : de Antwerpse « Poesje », het Gentse « Spelletje » en de Brusselse « Poeche ». Schr. onderzoekt het mogelijk verband met Jan Klaassen, Hansworst en de traditionele Commedia dell-arte-personages.

- Les
47. VAN DER MEERSCH, Rita XVI B 2b
Jan Frans Willems en zijn « Oude Vlaemsche Lieder » 1959, 266 blz.
Het eerste deel behandelt J. F. Willems als volksliedverzamelaar, de bijdrage van F. A. Snellaert tot de volksliedverzamelingen en de voornaamste volksliedverzamelaars in Vlaanderen in navolging van Jan Frans Willems. Het tweede deel onderzoekt 18 door Willems uitgegeven liederen in verband met de betrouwbaarheid van de tekst en de melodie.
48. VAN DE VELDE, Luc XIX B
Het Marionettentheater der Van Weymersch' (1827-1870). Bijdrage tot de geschiedenis van poppenspel en toneel in Vlaanderen. 1958, 158 blz.
Handelt over de spelers en hun voorstellingen, hun poppentheater en zijn toebehoren en vooral over het repertorium (p. 112-155).
49. VAN DE WAAL, Petronella IX en VI C
Bijdrage tot de studie van de brood- en gebakvormen in het Vlaamsche land. 1940 (niet aanwezig op het Semin. Volksk.).
50. VAN DE ZYPE, René XVIII C 4
Ontstaan en Groei van Jacob Grimm's theorie der Diersage tot omstreeks 1836. Proeve van Historiographie. 1950, 290 blz.
Deel I behandelt het Reinaert-volksboek, de belangstelling voor volksboeken in de Duitse Romantiek en bij de gebroeders Grimm. Deel II handelt over de ontdekking en uitgave der Reinaerthandschriften tot en met Jacob Grimm. Deel III is gewijd aan de eigenlijke theorie van de diersage : de historische verklaring van de Reinaert, Jacob Grimms theorie en Jan Frans Willems en de Reinaert.
51. VAN DORPE, Gerard X B 12
Das Martinsbrauchtum in seiner geographischen und inhaltlichen Lagerung kartographisch dargestellt für Deutschland und Belgien. Doctoraat 1940 (niet aanwezig op het Semin. Volksk.).
52. VAN HEE, Jacqueline XVIII F
Proeve van tekstuitgave van Middelnederlandse fabels uit het Hulthemse handschrift met inleiding, verklarende nota's en glossarium. 1954, LXXXV + 77 blz.
De inleiding geeft een beschrijving van het handschrift, inlichtingen over de taal en de stijl van de fabels en een onderzoek naar de bronnen. Negen teksten (p. 1-40) worden uitgegeven.

53. VAN HESE, Hugo XV, XXI E en F en XXII D Wv2
 De rivaliteit Gent-Brugge en Dendermonde-Aalst vroeger en nu. Haar invloed op de volkstaal, volksletterkunde en folklore. 1955, XIV + 257 blz.
 Het eerste deel is gewijd aan de spotnamen, een eerste uiting van rivaliteit tussen steden en dorpen. Deel II bespreekt de spotliederen, -gedichten en -rijmen als uiting van die rivaliteit. Deel III bespreekt de strijd om het stadspalladium als syntese van de rivaliteit : nl. de Draak te Gent en het Ros Beiaard te Dendermonde.
Publ. : H. VAN HESE, *Gentse kollektieve spotnamen vanaf 1325 tot heden*. Oostvlaamsche Zanten jg. 34 (1959) p. 199-216.
54. VANHOUCKE, Claude XIV B en X 15 b Wv2
 Bijdrage tot de folklore van de hop in het Poperingse. 1958, 260 blz.
 We krijgen als inleiding een korte historiek van de hop en de hopteelt te Poperinge. Hfst. I heet « Van Hop tot Bier ». Hfst. II handelt over de hophandel en zijn misbruiken, hfst. III over de pluktijd en de volksgebruiken in verband daarmee. De volgende hoofdstukjes bespreken de hop in verband met de volksgeneeskunde, het volksgeloof en de volkstaal. Het laatste hoofdstuk beschrijft de hopstoeten en hopteesten.
Publ. : CL. VANHOUCKE, *Enkele folkloristische aspekten van de hopteelt*. Spieghele Historiael van de Bond der Gentse Germanisten jg. I nr. 2 (maart 1959) p. 21-26.
55. VAN LAETHEM, Roland I B 2
 Lodewijk Lievevrouw-Coopman als folklorist. 1958, 198 blz.
 Geeft een overzicht van de bedrijvigheid als folklorist van de Schr. : zijn scheppend folkloristisch werk, zijn folkloristisch vorsingswerk en zijn volkstaalstudies. Beschrijft ook de inhoud van enkele werken in handschrift.
56. VAN SINT-JAN, Marlies XVIII C 4
 Proeve van kritisch onderzoek van de sagenverzamelingen in België. 1949, 152 blz.
 Geeft de inhoud van de bestaande verzamelingen in hfst. I en handelt uitvoerig over hun kenmerken : de gevolgde indeling, de bronnenopgave en de betrouwbaarheid van de stijl.
57. VERBEKE, Eric X 16 a Wv2
 Kinderspel en Kinderlust te Menen. 1957, 226 blz.
 Deel I bespreekt definitie, waarde en grenzen van het spel en het kinderspel en beantwoordt de vraag « Bestaat er nog volkskinderspel? »

Deel II geeft een uitvoerige beschrijving van de kinderspelen te Menen. Het derde deel handelt over de taal van het kinderspel.

58. VERHOEVEN, René I B 2
Synthese van het letterkundig en cultureel leven te Aalst omstreeks 1900. 1959, 157 blz.
Bespreekt ook de schrijver *Petrus van Nuffel* (1871-1939) als folklorist.
59. VERKERCKE, Liliane XVIII B 4
De Kleine Johannes van Frederik van Eeden. Bijdrage tot de studie van het Nederlands Kunstsprookje omstreeks 1880. 1953, 149 blz.
Bespreekt ook het Duitse romantische kunstsprookje, H. C. Andersen en enkele Engelse en Duitse verhalen in verband met de Kleine Johannes.
60. VERNAEVE, Herman XII C c
De watergeest in de Vlaamse gewesten. 1957, 185 blz.
Behandelt achtereenvolgens het overzicht van de watergeesten, hun uitzicht in de Nederlandse sagenschat, hun namen (met proeve van etymologie), hun lokalisatie, hun uur van verschijning, hun kenmerken en bedrijvigheden, de afweermiddelen; besluit met de watergeest in de literatuur.
61. VERVINCKT, Jules XVI B 3a
Studie op een 18e-eeuws liedboekje, Ms. 1724 der Universiteitsbibliotheek te Gent. 1939, 128 blz.
Bespreekt de betekenis van het hs., geeft de beschrijving van het hs. en enige opmerkingen over de verschillende bezitters van het hs.; bestudeert en geeft de liederen uit dit hs. uit.
62. VONDERLYNCK, Donald I B 2
August Gittée als volkskundige. 1959, 197 blz.
Biografie en bibliografie van A. Gittée.
Als inleiding een overzicht van het folkloreonderzoek in België tot 1886. Belicht de rol van A. Gittée bij het tot standkomen van het ts. Volkskunde en ontleedt het werk van A. Gittée. (teoretische en wetenschappelijke artikels en zijn vraagboek). In bijlage 5 fotokopieën van bewijsstukken.
63. WALSCHAERTS, Monique I B
Luise von Ploennies. Haar betrekkingen met Vlaanderen en haar bijdrage tot het bekendmaken van de Vlaamsche folklore en de Middelnederlandse letterkunde in Duitsland. 1949, IV + 141 blz.

LuS

Bio-bibliografie van de schrijfster. Behandelt haar betrekkingen met Vlaanderen, haar bedrijvigheid op het gebied der Vlaamse folklore en der Mnl. letterkunde en haar invloed op de Vlaamse letterkunde en kultuur.

Bijlage

Volkscundige Verhandelingen in voorbereiding aan de Gentse Universiteit.

DE SCHRIJVER, Michel : Bijdrage tot een sagenboek van Bachten de Kupe (Zuidwest-Vlaanderen, omgeving Poperinge). >

SACRE, Lydia : Abraham Hans en het Volksleven in Vlaanderen omstreeks 1900.

TALLOEN, Herman : Wondergeloof, Sagen en Legendes in de Historie van Belgis van Marcus van Vaernewijc.

VAN DE VYVERE, Guido : De Kat in de Vlaamse Folklore.

VAN LANCKER, Frans : Een naamkundige studie over de Gentse beroepsnamen in het Ms. 2484 door Van den Bemden, berustend op de Gentse Universiteitsbibliotheek.

WAUTERS, William : Een studie over het duiveltema in de Nederlandse volksboeken.

WILLEMYS, Roland : De St.-Hermesverering en de Fiertelomwegang te Ronse. Een bijdrage tot de religieuze volkskunde.

REGISTER

Aalst (Land van —), nr. 21, 53.

Antwerpen, nr. 33, 43.

Bargoens (Nederlands —), nr. 14.

Bevere (Oudenaarde), nr. 18.

boerenbedrijf (vaktaal van het —), nr. 24.

Bols, (Jan) en het volksliedonderzoek in Vlaanderen, nr. 20.

brood- en gebakvormen, nr. 49.

Brugge, nr. 25, 33, 53.

Brussel, nr. 33.

Claes (Ernest), nr. 44.
Conscience (en het volksgeloof), nr. 15.
Courtmans (Mevr.) en het volksleven, nr. 11.
't Daghet in den Oosten (folkloristische betekenis), nr. 45.
De Meyere (Victor), nr. 39.
Dendermonde, nr. 53.
diersage, nr. 50.
Elingen (West-Brabant), nr. 24.
fabels (Middel nederlandse — uit het Hulthemse hs.), nr. 52.
fabels van Petrus Alfonsus, nr. 28.
folklorist
 — V. De Meyere als —, nr. 39.
 — G. Gezelle als —, nr. 16.
 — L. Lievevrouw-Coopman als —, nr. 55.
 — V. Loveling als —, nr. 35.
 — M. Sabbe als —, nr. 1.
 — D. J. Van der Meersch als —, nr. 9.
 — P. Van Nuffel als —, nr. 58.
folkloristische motieven
 — in het werk van E. Claes, nr. 44.
 — in het werk van Mevr. Courtmans, nr. 11.
 — in het werk van M. Sabbe, nr. 1.
 — in het werk van Teirlinck-Stijns, nr. 22.
 — in het werk van F. Timmermans, nr. 19.
 — in het werk van Prud. Van Duyse, nr. 38.
Frère (Jules), nr. 30.
Gent, nr. 17, 33, 53.
Gezelle als folklorist in Rond den Heerd, nr. 16.
 — (de spreekwoordenschat bij —), nr. 27.
Gittée (Aug.) als volkskundige, nr. 62.
Grimms theorie over de diersage, nr. 50.
hop(folklore), nr. 54.
huisnamen te Gent, nr. 17.
kermissen in de Oudburg van Gent, nr. 37.
kerstliederen, nr. 12.
kinderspel en -lust te Menen, nr. 57.
komische personages in het Vlaamse poppenspel, nr. 46.
Kortrijk, nr. 3, 26.
kunstsprookje, nr. 59.
Lievevrouw-Coopman (Lod.), nr. 55.
Limburgse volkskunde, nr. 30.
Loveling (Virginie), nr. 35.

marionettenteater der Van Weymersch', nr. 48.
 Mechelen, nr. 43.
 Meerle (volkskunde van —), nr. 34.
 Menen, nr. 57.
 Moerzeke, nr. 29.
 Nieuwmarktenaars te Roeselare, nr. 10.
 Oudburg van Gent, nr. 37.
 Oudenaarde, nr. 18.
 Petrus Alfonsus, nr. 28.
 Poperingse (het), nr. 54.
 poppenspel, nr. 46, 48.
 profetie van de smid van Huysse, nr. 42.
 rijmspreuken, nr. 4.
 rivaliteit
   — Mechelen-Antwerpen, nr. 43.
   — Gent-Brugge en Dendermonde-Aalst, nr. 53.
 Roeselare, nr. 10.
 Rond den Heerd, nr. 16.
 Sabbe (M.) als folklorist, nr. 1.
 sagenverzamelingen, nr. 2, 8, 13, 18; (kritisch onderzoek), nr. 56.
 schat van koning Ermanaric, nr. 31.
 Sint-Maartensgebruiken, nr. 51.
 spreekwoorden (Gemeene Duytsche Spreeckwoorden), nr. 6.
 spreekwoordenschat bij G. Gezelle, nr. 27.
 sprookje (complex van het Vlaamse —), nr. 32.
 sprookje (stijlstudie van het Vlaamse —), nr. 23.
 stijlstudie van het Vlaamse sprookje, nr. 23.
 Teirlinck-Stijns, nr. 22.
 Timmermans (F.), nr. 19.
 vaktaal van het boerenbedrijf, nr. 24.
 vakterminologie van de vlasbewerking, nr. 26.
 Van der Meersch, D. J., nr. 9.
 Van Duyse (Prudens), nr. 38.
 Van Nuffel (Petrus), nr. 58.
 Van Weymersch (hun marionettenteater), nr. 48.
 vlas (in het Kortrijkse), nr. 26.
 volksgeloof (in het werk van H. Conscience), nr. 15.
 volkskarakter, nr. 33.
 volkskunde van Meerle, nr. 34.
 volkskunde van Moerzeke, nr. 29.
 volkskundige (A. Gittée als —), nr. 62.
 volkslied (onder de Franse Overheersing), nr. 5.

volksliedboekje uit de 18e eeuw, nr. 61.
volksliedonderzoek in Vlaanderen, nr. 20.
volksliedverzamelaar (J. Fr. Willems als —), nr. 47.
volkssagen
— in het Land van Waas, nr. 2.
— te Oudenaarde en Bevere, nr. 18.
— bij de Vlaamse strand- en zeevissers, nr. 8.
— in Zuid-Oost-Vlaanderen, nr. 13.
von Ploennies, Luise (en de Vlaamse folklore), nr. 63.
Waas (Land van —), nr. 2.
watergeest, nr. 60.
Wieg tot het graf (van de —)
— in het Land van Aalst, nr. 21.
— in het Brugse volksleven, nr. 25.
— in het Kortrijkse, nr. 3.
— in het Mechelse volksleven, nr. 41.
— in het kanton Zandhoven, nr. 7.
Willems (Jan Frans), nr. 47, 50.
Wolf (Joh. Wilh.), nr. 40.
Zandhoven, nr. 7.
Zeevisser (Vlaamse), nr. 36.
Zeispreuken, nr. 27.
Zuid-Oost-Vlaanderen (sagenboek van —), nr. 13, 18.

Dienst voor Folkloristische Opzoekingen.

In samenwerking met het Seminarie voor Volkskunde der Rijksuniversiteit te Gent wordt een derde gestencilde vragenlijst uitgegeven en rondgestuurd over de

Afweertekens en Afweermiddelen op en in Boerenhoven en andere gebouwen.

BELANGRIJK : Gemeente waaruit de medegedeelde gegevens afkomstig zijn :

- 1) Zijn in uw gemeente een van de afweersymbolen op hierbij-gevoegde plaat afgebeeld, te zien?
Gelieve het antwoord in te vullen op de tabellen in bijlage.
(Deze tabellen werden hier niet afgedrukt.)
N.B. Gelieve, indien mogelijk een duidelijke foto te willen bijvoegen voor ieder afweersymbool. De onkosten worden vergoed.
Ik voeg hierbij ..... foto's. De onkosten bedragen ..... F.
- 2) Hebben de tuitjes op de strooien daken een afwerend karakter en waartegen?
- 3) Wordt huislook (*sempervivum tectorum*) tegen donder en bliksem op de daken van huis en stal, op de pijlers van het ingangshek geplant?
Gebeurt dat als afweermiddel en waartegen?
Welk is de lokale naam van het huislook (b.v. donderbloem, donderbaard, donderkruid)?
Beschermt het nog tegen ander onheil?
- 4) Worden er nog vlierstruiken of hazelaars bij boerenhoven geplant en met welk inzicht?
- 5) Worden nog vleermuizen, uilen of andere schadelijke dieren (welke?) boven poorten en deuren gespijkerd?
Met welk inzicht?
- 6) Worden stenen paardekoppen of hoefijzers boven de poorten van stallingen aangebracht?
Is daaraan nog een afwerende betekenis verbonden en welke?
- 7) Worden nog « kruidwissen » (bossen bloemen en kruiden) buiten tegen de gevel gehangen?
Hoe is de samenstelling ervan?
Met welk inzicht?

- 8) Bestaat het gebruik gedurende het onweder gedroogde bladeren op het vuur te werpen ter voorkoming van het inslaan van de bliksem?
Welke planten of kruiden worden daartoe gebruikt?
- 9) a) Wordt een zwaluwnest op het hof als geluk aanbrengend beschouwd?
b) Waartegen beschermt het zwaluwnest?
c) Worden kunstmatige zwaluwnesten aangebracht? Samenstelling?
d) Waar hangt men gewoonlijk zo'n zwaluwnest en waarom op die plaats?
- 10) Bij het bouwen van een huis of stal, wordt er nog « heiligdom » (b.v. medailles, paasnagels, paternosters, enz.) of andere voorwerpen (potten of busjes met gewijde aarde, verdroogde padden, enz.) onder de dorpel gemetseld?
Ter afwering waarvan?
(Specificeren bij ieder voorwerp a.u.b.).
- 11) Wordt er nog kerkhooftaarde aangewend ter afwering van :
a) donder en bliksem?
b) boze geesten? (welke?)
c) plagen? (welke?)
- 12) Wordt er nog processiestrooisel op het erf gebruikt ter afwering van :
a) donder en bliksem?
b) boze geesten?
c) plagen?
d) voor andere doeleinden?
- 13) Hangen in de hofsteden nog verzilverde of glanzende bollen ter afwering van donder en bliksem en waar hangen die? (zoldering van keuken, van stal of van schuur). Hoe heten die bollen in uw dialect?
- 14) Worden in de huiskamer of in de stallen prentjes of bedevaartvaantjes opgesteld?
Van welke heiligen en waarom?
- 15) Worden als een onweder opkomt de deuren en vensters opengesteld of gesloten?
Waarom?

- 16) Worden gedurende een onweder gewijde kaarsen aangestoken?
- 17) Als een onweder opkomt, besprenkelt men nog het huis en de stallen met wijwater? Gebruikt men daartoe een gewijd palm-takje en zegt men nog gebeden op? Welke? (tekst eventueel op een afzonderlijk blad).
- 18) Wordt er nog bij onweer gerinkeld met gewijde belletjes? Van waar zijn deze belletjes afkomstig?
- 19) Bestaan er nog andere afweermiddelen en ter vrijwaring waarvan?
- a) Naam, adres en handtekening van de persoon, die de lijst invult:
- b) beroep :   leeftijd :   geboorteplaats :
- c) Naam, beroep, geboorteplaats, leeftijd en verblijfplaats van de zegspersonen :

N.B. — Het is niet nodig, dat men alle vragen beantwoorden kan om deze vragenlijst in te vullen en in te zenden.

Men gelieve de antwoorden binnen de twee maand te zenden naar een der volgende adressen :

Sekretariaat Bond Oostvlaamse Folkloristen, Oscar de Gruyterstraat 34 Gent

of

Seminarie voor Volkskunde, Bureau voor folkloristisch onderzoek, Universiteitsstraat 16 Gent, waar ook vragenlijsten te bekomen zijn.

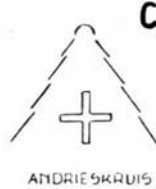
Bij voorbaat dank aan alle medewerkers!

<p>Eksemplaren van deze lijst worden op eenvoudige aanvraag aan het Seminarie voor Volkskunde, onmiddellijk toegestuurd.</p>
--

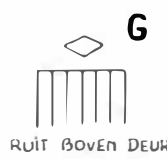
— BASISSTYPEN VAN AFWEERTEKENS. —

VRAGENLIJST N° 3.

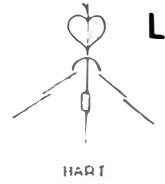
GEMETSELD.

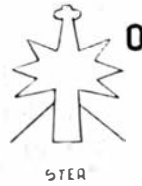
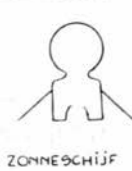
GEKALKT, GEVERFD.

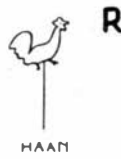
GESMEED.

GEVELOPTEKENS.

WINDWIJZERS.

Sint-Bernardusverering te Bazel-Waas

Sint-Bernardus is geen algemeen gevierde volksheilige, want buiten de omgeving van enkele abdijen, als Bornem, Affligem, is hij bijna niet gekend of gevierd. In Brabant gaan de gelovigen op bedevaart naar Steenokkerzeel en naar Gooik gaan ze dienen tegen het « St.-Bernardusvuur », in het Antwerpse worden te Lier en te Bornem « Sint-Bernardusbroodjes » gewijd tegen de vuurkoorts en de vallende ziekten; ze worden megedragen tot bevrijding van veeziekten en te nutten gegeven aan de staldieren⁽¹⁾.

Te Woubrechtgem wordt hij gans het jaar door aangeropen, maar vooral onder het oktaaf van 13-20 oktober, tegen brand bij mens en dier; te St.-Goriks-Oudenhove en te Lochristi wordt zijn relik vereerd, zoals ook te Moorsel, doch als beschermer van het hoornvee, van de zwijnen en de paarden.

Bazel is mogelijk de enige parochie waar Bernardus wordt aangeropen tegen de « kramp », spierkramp en hartkrampen. Van alle dorpen van Waas en zelfs van over de Schelde komen telken jare op zijn feestdag en gedurende het oktaaf zoveel bedevaarders, dat de geestelijkheid op de zondag verplicht is het volk dat « te zegenen » komt, langs de sakristijdeur te kanaliseren om aan allen de gelegenheid te kunnen geven de relik te vereren. Tijdens het oktaaf is dat veel minder, doch dan nog komen gelovigen van Rupelmonde, Kruibeke, Haasdonk, Steendorp, Beveren, van Schelle, Hemiksem en Hoboken; ze gaan driemaal rond de kerk beewegen en bidden aan zijn beeld dat in het koor van de kerk staat uitgesteld midden licht en bloemen. In de sakristij zijn litanies en medaljes te verkrijgen ter ere van de heilige.

Hoe en wanneer is die devotie ontstaan?

Noch in het abdijsarchief van Bornem, noch in het gemeente- of kerkarchief te Bazel, is daar iets over te vinden. Er zijn nochtans voldoende gegevens om op die vraag te antwoorden.

De Cisterciensermunniken of Bernardijnen bouwden in 1246 van uit Vremde een nieuwe abdij op de rechteroever van de Schelde te Hemiksem, tegenover het Bazelse poldergebied; langs de linker-oever verkregen zij uitgestrekte lenen van de gravin van Vlaanderen en van de inheemse edelen; zelfs bouwden zij er een « Munnikkenhoeve » in 1430, van waaruit zij hun poldergronden ontgon-

---

(1) G. CELIS, Volkskundig Kalender, Gent 1923, blz. 250, zie 20 augustus.

nen en bestuurden; zo hadden zij op onze bevolking een **werkelijk** kulturele invloed⁽²⁾.

Verschillende abten beraamden plannen voor de bouw van een machtige abdijkerk die heel de Scheldevlakte zou beheersen en door vermaarde relieken, helemaal in middeleeuwse geest, veel volk zou trekken naar de abdij. Eerst in 1453 wordt, onder het abbatiaat van Petrus van Breda, die droom verwezenlijkt; de abdijkerk verrees, die door abt Petrus Cops werd opgefraaid en omringd van prachtige abdijgebouwen. Van dan af was de abdij een aantrekkingscentrum voor het devote volk van de omliggende gemeenten, om de grote heilsheilige en om zijn vermaarde relieken die er werden vereerd. Die relieken waren gekomen uit de abdij van Clervaux: een vingerlid van St.-Bernardus en een kazuivel waarmee hij had gecelebreerd, en waardoor, naar het getuigenis van de Bollandisten en van de kroniekschrijver der abdij, Henriquez, zoveel mirakelen waren gebeurd⁽³⁾.

Op St.-Bernardus' feestdag, 20 augustus, werden ommegangen, processies en reliekvereringen georganiseerd: « telken jare nam de volkstoeloope meer en meer toe, de vereerders kwamen van over de Schelde, offerden schapen, duiven, kiekens en wassen ex-voto's van ogen, armen, benen, en zelfs van dieren « quotannis mille millia ».

« Sinte-Bernardus, de honichvloeyende leeraer, is met groote devotie gheviert tot Sinte-Bernaerts bij Antwerpen; de mirakelen die op diversche plaetsen door syn intercessie, Godt almaghtigh heeft ghelieven te doen, en soude ick niet lichtelijck begripen, want in het Clooster van onse Orden geschieden er ontallycke; ick segge, int vermaert Clooster van Sinte-Bernaerts opt-Scelt, daer wort een lidt des vingers van onsen H. Vader door de Religieusen met groote eerbiedighing bewaert ende eenen casuyvel, daer hij ghewoon was mede te celebreren ende er is eenen grooten toeloope des volks uyt verre plaetsen tot dit Clooster om veele mirakelen die er gheschieden... »⁽⁴⁾.

Reeds in 1323 was er een « veer », een overzet van Bazel op Hemiksem, door een speciale vergunning van de gravin van Vlaanderen verleend aan Jan van Callebeke, zodat heel wat parochianen, hun devotie konden voldoen.

---

(2) P. JANSSENS, Landgoederen van St. Bernaardsabdij te Bazel, *Annalen van Waas*, dl. 60, (954) blz. 101.

(3) J. VERSTOCKT, *O Cist. Abbatiae Sti Bernardi ad Schaldium*, in *Sanderus' Chonographia sacra Brabantiae*, 's Gravenhage 1726, dl. I, blz. 487.

(4) J. VERSTOCKT, *Leven ende mirakelen van den Heylighen ende Honichvloeyende Leeraer Sinte Bernardus*, Antwerpen 1650, blz. 4.

Zeker hebben zij hun medeburgers, na de bedevaart, over die volkstoeloop gesproken en de gunsten verhaald die er bekomen werden; ze hebben de devotie gepropageerd zodat er heel wat volk over de Schelde trok naar de abdij.

Tijdens de Hervormingsonlusten in Waas en in gans het Scheldegebied rond Antwerpen, werd het bedevaren stopgezet, daar in 1580 de abdij als bolwerk door de Spanjaarden werd bezet en een tweede maal zou bezet worden in 1582, maar de Raad te Antwerpen besliste dat te voorkomen « ende tot bevrijdinghe van de riviere van de Schelde en beduchtende dat de voorseyde abdye selve hadde moghen besetten en bij middel van dyen beletten die gehele navigatie op Brussel en Mechelen, dat men d'abdye van Ste-Bernaerds met allen huysinghen opt spoedighste souden afbreken ende te occuperen ».

Nauwelijks waren ze de afbraak van de abdij begonnen en waren de monniken op de vlucht naar de refugie van Koolhem, of de abdij brandde bijna totaal uit (1580). De kastelen van Bazel, Ruppelmonde, Burcht en Kruikeke werden door Farnese bezet. Langs de linkeroever werden verder de forten opgericht aan Herbeeksluis, van Kallebeek en 't Fasseit; heel de Scheldekant werd met barrikaden en versperringen omgeven, zodat het contact met de andere oever voor jaren onmogelijk werd⁽⁵⁾. Zo viel de bedevaart naar St.-Bernards voor lange tijd stil, al stierf de eredienst te Bazel niet uit.

Rond 1620 hernam de bloeiende bedevaart naar de abdij en kende, volgens de Mémoires van Henriquez, een massale volkstoeloop. Ondertussen was te Bazel de devotie reeds gevestigd en werd een beeld van St.-Bernardus in de kerk vereerd; de eredienst bleef en groeide verder uit.

Dit is zeker dat er in de parochiekerk drie beelden opeenvolgend werden vereerd in de loop der jaren; ze getuigen van de oorsprong en groei van de begankenis.

Het oudste beeld, dat nog bewaard wordt op het dormter van St.-Pietersrustoord, stelt de heilige voor, als een aangeklede pop van één meter hoog, met breed getonsureerd monnikenhoofd, lijnwaden witte kurvel, abbatiale staf en de instrumenten van de passie in de hand, met het Regelboek; alles is bewaard in een mooie gesneden glazen kast, zoals er te dien tijde nog in de kerk

---

(5) L. DE SCHEPPER, Hemiksem, Antwerpen 1953, zie abdij — Antwerpsch Archieven — blad, dl. 22 blz. 60 — dl. 17, blz. 372 — dl. 30, blz. 12. — Gemeentearchief, Bazel, Rekeningen en Resolutieboeken der gemeente 1580-1624.

heiligenbeelden aan de muur hingen. Het beeld is een zuiver Spaans type.

Een tweede beeld dateert van midden de XVIIIde eeuw, waarschijnlijk gesneden door Adriaan Nijs van Temse, die bijna heel de meubilering van de kerk ondernam; dit borstbeeld hebben de ouderen goed gekend, het werd uitgesteld tijdens het oktaaf van St.-Bernardusfeest. Het moet vergaan zijn bij een brand die de sakristij teisterde op het einde van de vorige eeuw.

Het derde beeld is in gotische stijl gesneden uit wit hout, witgeel en goud gepolychromeerd; het is 1,30 m. hoog en stelt St. Bernardus voor naar de klassieke ikonografie, met staf, passie-instrumenten en Regelboek; het is een gift van juffrouw Barbara Careel in 1863⁽⁶⁾.

De relik te Bazel vereerd, biedt niets bijzonders, het is een kleine ovale kapsule en houdt een miniem stukje stof in uit het kleed van de heilige; «*ex veste Sti Bernardi*»; het draagt het authentiek zegel van kardinaal Patrizi, vikaris-generaal te Rome, die ook de zegelpapieren tekende op 4 mei 1842. Op 21 november 1854 verleent J. De Decker, vikaris-generaal van Gent, de toelating tot de publieke verering van de relik⁽⁷⁾.

Alles wijst er dus op dat de verering door het volk zelf ter plaatse ontstaan is in het midden van de XVIIde eeuw, ten tijde van de contra-reformatie, toen op bevel van de hogere geestelijkheid de volksdevoties werden aangevuurd.

We hebben de recessen van de dekanale en bisschoppelijke visiten in Waas nagegaan⁽⁸⁾ waarin het bezit van een relik wordt aangestipt, voor Bazel is niet één aanwijzing dat er eertijds een relik zou geweest zijn.

In de XVIIIde eeuw komt overal de parochiale relikverering op; zo kreeg Bazel in 1717 de relik van zijn kerkpatroon St.-Pieter en van St.-Carolus Borromeus, eerst in 1842 die van St.-Bernardus.

Trouw aan die devotie heeft Bazel in 1952 een nieuwe klok gewijd, die als opschrift draagt: «*Laudes Mariae concino, Salve Regina, Salve Bernarde*», naar de overschone legende van Bernardus, die Maria vergat te groeten en door Maria zelf eerst werd begroet.

---

(6) Kerkarchief, Memorieboek.

(7) Ibidem, Reliekenkaft.

(8) Rijksarchief Gent, Bisschoppelijke visiten, BN^o 104-105 (1634-1775) — Dekanale visiten van Waas, 1604-1724, niet geklasseerd.

St.-Bernardus is te Bazel geen beschermheilige voor het vee, zoals op de voornoemde parochies, maar de patroon tegen de krampen, voor kinderen en volwassenen. Waarom? Mogelijk omdat hij tijdens zijn leven, zoveel « kreupelen, lammen, misvormden en verkrompen door krampziekten heeft genezen »⁽⁹⁾; zijn verering werd hier voorzeker door de paters van de andere oever verspreid, zoals sedert jaren, de Bernardijnen van Bornem er jaarlijks hun « St.-Bernardusklokje » propageren.

PR. JANSSENS C.ss.R.

Boekbespreking

't Beertje. Volkskundige Almanak voor West-Vlaanderen, 1960. Uitgegeven door de Bond van Westvlaamse Folkloristen, Brugge, 64 blz., 1 ill. Prijs: 25 F. (Te storten op P.R. n° 451.263, Bond der Westvl. Folkloristen, Brugge).

Dit 19^e Beertje bevat na de onmisbare kalender volgende bijdragen:

1) Hoe Kerstavond gevierd werd bij de vissersbevolking te Blankenberge rond de jaren 1890. 2) Kloeferdonk, door M. (Magda Cafmeyer), over het vroegere volksleven te Donk (in de volkstaal: Kloeferdonk), een gehucht van Maldegem op de grens van West-Vlaanderen. 3) Te Brugge rond 1760, door Jos De Smet, waarin een overzicht gegeven wordt van enkele aspecten uit het leven te Brugge vóór tweehonderd jaar, naar gegevens getrokken uit de strafregisters van die stad over de jaren 1757 en 1758. S. handelt achtereenvolgens over: de vreemdelingen, enkele beroepen, de huisraad en de klederen, scheldwoorden en volksuitdrukkingen, de prostitutie, konflikten met de geestelijkheid, frauduleuze bankroetiers. 4) Twee artikels door G.P. B.(aert): Grootmoeder en kleindochter. Gaten stoppen en lappen leggen (een sappige toespraak van een marktkramer). 5) De Pestpatronen in het Brugse, door H. Stalpaert, een belangwekkende bijdrage tot de volksdevotie. 6) Een paar anekdoten door J. F.(rayman). 7) Vreugd-gezang rond den Boom van Vrijheyd geplant in 't derde Jaer der Fransche Republique.

Dit 19^e Beertje mag er zijn. Degelijke en onderhoudende volkslektuur! Warm aanbevelen!

F. V. Es

Personalialia

Professor-emeritus Dr. Robert Foncke
onderscheiden met de Goethemedaille.

Ons erelid Prof. Dr. R. Foncke werd door het « Goethe-Institut zur Pflege der deutschen Sprache im Ausland » te München, vereerd met de gouden Goethemedaille, wegens zijn grote verdiensten voor de studie van de Duitse taal in België.

Wij wensen hem hartelijk proficiat met deze verdiende onderscheiding.

Het Bestuur.

---

(9) VERSTOCKT, Leven o.c. blz. 80, 91, 143, 304, 334, 345, enz.

Bibliotekiana

Onze Verzameling Doodsberichten.

A. Muurberichten (in kerkportaal)	8
B. Doodskaarten	656
C. Doodsbrieven	121

785

Wat de onder A genoemde berichten betreft is het van belang te vermelden dat 7 ervan dagtekenen uit de 18e eeuw (1750 - 52 - 56 - 60 - 62 - 63 - 69) en één uit de 19e eeuw (1815); dat 4 exemplaren in het Nederlands en de andere 4 in het Frans gesteld zijn; dat er 7 te Brussel en 1 te Brugge gedrukt zijn; dat 3 berichten omlijst zijn met een enkele of dubbele zwarte band, 1 met een eenvoudige en de overige 4 met bepaald ongewone versieringen; dat gans het stel herkomstig is van de rijke kollekties van wijlen Henry Bernard de Tracy.

B. De gegevens in de volgende tabel doodskaarten vervat

	Frans		Nederl.		
	G.	N.G.	G.	N.G.	
1821 - 1830	2	1	—	2	5
1831 - 1840	171	31	2	1	205
1841 - 1850	195	115	13	11	334
1851 - 1860	2	48	—	13	63
1861 - 1870	1	31	1	13	46
1871 - 1880	—	2	—	1	3
	—	—	—	—	—
	371	228	16	41	656
	599		57		

N.G. = niet geïllustreerd
G. = geïllustreerd

spreken ongetwijfeld voor zichzelf: alleszins springt het overwicht van het Frans op het Nederlands geweldig in het oog (599 tegenover 57); de mode de doodskaart zo romantisch mogelijk te illustreren ontstond omtrent 1835 om zijn hoogste bloei te bereiken in 1841-42. Omtrent deze tijd verschijnt de brede rouwband al dan niet vergezeld van een versierde hoofdletter V (de V van Vous êtes priés d'assister ..., de formule die op bijna al de kaarten voorkomt). Na 1850 komen praktisch geen illustraties meer voor: nu zijn het meestal veel te grote kaarten met lompe zwarte banden, al dan niet voorzien van een witte R.I.P. of/en een D.O.M. die zich komen opdringen. De eerste zwarte kaarten met goud- of zilverdruk dagtekenen van 1841. In menig geval getuigen ze van de vakmanschap der litografen.

Reeds zeer vroeg was het gebruik in zwang aan de armen brood uit te delen. Die uitdeling gebeurde door de zorgen van de overheid, die ofwel *Administration des pauvres*, ofwel *Bureau de Bienfaisance*, ofwel *Atelier de Charité* genoemd wordt. Een ander gebruik, dat veelvuldig voorkomt: terwijl de gewone dienst (voor de mannen) in de parochiekerk plaats heeft wordt een « vrouwenmis » meestal van 9 tot 11 gelezen in de nu verdwenen Predikherenkerk (Onderbergen). Een eigenaardigheid die we niet onopgemerkt mogen laten voorbijgaan was wel de aanwijzing die rechts onderaan de kaart prijkt: 2 cartes / 4 cartes / 6 cartes. Deze aanwijzing betekende dat het doodsbericht begeleid was door 2, 4 of 6 kleinere kaarten waarop de namen prijkten van de berichtgevers: in geval van 2 kaarten: één

kaart met de namen van de vrouwelijke en één met de namen van de mannelijke familieleden; 4 of 6 kaarten: dichter en verder verwijderde familieleden. Om er maar 2 te noemen bezitten we een merkwaardig bericht van de gevallen patriotten gedurende de Septemberdagen (23-26 sept. 1830) en een van de laatste monnik van de St.-Pietersabdij (Den eerweêrdigen pater Geertsen langsvleunden monik der voormalige exempte Benedictinus abtdy van S. Pieters nevens Gend 5 January 1841).

C. Over de doodsbriefen (78 Nederl. en 43 Franse) is niet zoveel te vertellen. De oudste werden gevouwen en gelakt opgestuurd; vanaf de jaren 60 geschiedde de verzending onder rouwband; pas later kregen de brieven klep en gleuf. Merkwaardig zijn o.a. de doodsbriefen van Louis-Francies-Martial Minard (zie grafmonument St.-Amandsberg) overleden 1875 en die van zijn echtgenote Marie-Jacqueline Van Hoorebeke overleden 1882.

M. Van Wesemael

In Memoriam

POL HEYNS

(Herentals, 17/10/1906 – Bonheiden, 12/4/60).

Op 12 april jl. overleed te Bonheiden de bekende Vlaamse volkskundige en journalist Pol Heyns. Hij studeerde in de Germaanse filologie aan de Universiteit te Leuven. Als reporter en volkskundige kommentator van de Vlaamse Radio-Omroep, maakte hij zich vooral verdienstelijk voor de studie van het volkslied door het registreren van talrijke volksliederen op fonoplaten.

De uitkomsten van zijn enquêtes op dit gebied verwerkte hij in zijn schattig werk: « Volksliederen », verschenen in 1941 als n° 13-14 van de Seizoenenreeks, 169 blz., met talrijke melodieën.

In boekvorm verschenen nog van zijn hand: « Antieke Kalenderprenten » (Leuven, 1945, 241 blz.) en « Palmzondag. Een volkskundige studie » (Antwerpen, 1943, 72 blz. + 5 ill.).

Hij was een tijdlang hoofdredakteur van het weekblad « Ons Volk » waarin hij talrijke korte en geïllustreerde folkloristische bijdragen publiceerde.

Ook aan andere tijdschriften, o.a. aan « Winterhulp », aan « Meer Schoonheid. Hagelands Tijdschrift voor Heem-, Kunst- en Natuurschoon » verleende hij zijn medewerking.

In samenwerking met Dr L. de Baene gaf hij in 1948 in de Klassieke Galerij (n° 42) van de Nederlandse Boekhandel, Antwerpen, uit: « Het Volksboek van Ulenspieghel. Ingeleid en van intekeningen voorzien » (XXXIII en 74 blz.).

Ook publiceerde hij enkele novellen, o.a. « Armoede » en « Ons Dorp floreert ». Zijn overlijden is een zwaar verlies voor de Vlaamse Volkskunde.

Zijn as ruste in vrede!

F. V. Es

Zanten

Uit de gemeente van Jan de Lichte... VELZEKE

TOVERIJ !

De toveressen lappen het altijd aan het een of ander kind, ofwel aan een beest... Een tovenaar of een toveres moet altijd iemand kwaad doen en als ze niemand 'n vinden, lappen ze het aan hun eigen familie !

Het gebeurde vroeger, als de mensen hier vlas zaaiden. Het vlas stond schoon aan 't schieten en de boeren hun hart zat er in en soms op een morgen zat de worm erin, van onder tot van boven...

De weduwe J.M. kende een gebed, waarmee ze dat konden keren. Ze had een gebed; ze moest daarmee naar 't veld gaan en ook met een stok, 's morgens vóór de zon opkwam of 's avonds als de zon ondergegaan was. Ze stapte kruisgewijs over de partij en alle drij stappen maakte ze een kruis met de stok en stak die in de grond en dan zei ze : « Ik ga en ik sla en al de wormen moeten dood... ». En zo ging dat voort van de ene hoek naar de andere, en alle drij stappen zei ze hetzelfde gebed, met een titel van de heilige Bernardus... al de wormen moeten dood... en de dag nadien waren ze dood ook !

KIND BEHEKST

S... G... heette die toveres. Ze ging veel bij de boeren, als de zoppen moesten vissen. Ze was een echte heks. Als ze appels zag liggen met beestjes en met wormen in, raapte ze die op en gaf ze aan de kinderen om ze zo te pesten.

Ze was veel op weg om te schooien. Op een keer kwam ze binnen bij grootvader De Waele; het was daar café en ze kwam binnen en ze vroeg : « Geef mij een keer een druppel », en ze kreeg er een, maar 't was niet alleen stamnee, maar ook winkel en ze kocht muntebollen en gaf een aan een kindje in de wieg. Maar grootmoeder was kwaad en ze flapte er uit : « Waarom komt ge aan dat wicht ? Ge moet hier niet meer komen... ». En Sofie trapte het af. Maar 's avonds begon het kind te schreeuwen en het hield niet meer op, heel de nacht en 's morgens daar achter en dag en nacht. En grootvader is bij de paters Augustijnen in Gent geweest. Hij kreeg er kleine broodjes en het kind moest er elke dag wat kruimels van in zijn melk krijgen en achter negen dagen was het kind weer helegans op zijn plooi !

VEE BEHEKST

Op zekere dag heeft ze de beesten van haar eigen jongen gepest. De kadee kwam uit Frankrijk waar hij in een suikerfabriek gewerkt had en zijn vrouw had een kalfvaars gekweekt. En de dag na zijn thuiskomst staat de vaars te burlen en zijn de varkens aan het huilen en aan't schreeuwen en er was niets aan te verhelpen. En van armoe trok hij naar Gent en als hij weerkwam van het station, kwam hij zijn moeder tegen, die weer geschooid had en ze zegde zo tegen hem : — « Ah, groten here, ik weet waar ge naar toe geweest hebt, zulle » !

Maar ondertussen waren zijn beesten toch genezen. Maar zij had het gevoel dat haar jongen de goeie weg gevonden had.

HEKSENVERGADERING

Aloïs M. was op een goeie keer bij Sofie gegaan om te vragen, dat ze bij hem zou komen om te waken bij een zog en als hij er dichtbij kwam, hoorde hij lawaai en lachen en gichelen en hij wilde door het venster kijken en hij 'n kon niet en hij stak de deur open en 't zaten daar madams en heren zich te amuseren en op hetzelfde moment waren ze weg en niet meer te zien en hij aan 't lopen; hij kwam aan de hoek van de straat in een café en bestelde er vijf druppels achtereen en aan ieder haarken hing er een druppel zweet van het verschieten en van het lopen en Sofie heeft nooit geen voet over zijn drempel meer mogen zetten.

DE HEKSENDUCHTER

Ahwel, als ge 't alzo wilt, de dochter van Sofie heeft die vuile stiel overgepakt en bij die gebeurden er soms rare toeren. Als ze in de trog de deeg van 't brood aan 't bewerken was, dan bleef ze al met een keer stokstijf staan, zonder te draaien of te roeren, dat duurde enige minuten en dan kwam er weer leven in. Ze viel zij niet, ze bleef daar staan en dan kwam ze weer bij zichzelfe...

WAAROM ZIJN ER NIET VEEL HEKSEN MEER ?

Weet ge hoe het komt dat er niet veel toveressen meer zijn...? Wel, dat komt door het Jansevangelie. Vroeger werd dat niet gelezen achter de mis, maar sedert zekere tijd wel en sedertdien hebben de vuile vrouwen zoveel macht niet meer; terwijl dat gelezen wordt, zitten ze nooit heel op hulder stoel, alleen op een kant of een hoek en ze zitten te draaien, omdat ze zich niet gemakkelijk voelen. En veel toveressen gingen buiten vóór het Jansevangelie gelezen werd.

De pastoor van Dikkele, 't was pastoor Kochuit, een goeie pastoor, die riep het vlakaf van op zijn preekstoel: als sommige vrouwen zich niet 'n voegden of beterden mee zo vuiligheid naar de mensen te gooien, dat hij ze zou noemen met naam en toenaam en dat was wel gedaan met kwaad doen!

SPOOKHOND

Boer A.M. was op een avond laat op weg naar huis en hij droeg een stok in zijn hand, gelijk dat toen de gewoonte was, een stok met twee scherpe punten van voren, gelijk een vork en al met een keer stond er een hond voor hem. Vanwaar dat hij kwam 'n kon hij niet peinzen en hij 'n verloor zijn zinnen niet en hij sloeg met zijne vork dwars door dien hond en hij sloeg in 't niet, want de hond bestond precies niet en 't beest was weg en de boer is dat nooit meer tegengekomen...

Zegspersonen : Mathilde Verheyen, 81 jaar, en Albert de Waele,
45 jaar, Karnemelkstraat, Velzeke.

R. van der Linden

« SINT-AMELBERGATENTOONSTELLING » te TEMSE

Van 4 tot en met 19 juni 1960 wordt door de « Vereniging voor Vreemdelingenverkeer en Toerisme — Temse » in de feestzaal van het gemeentehuis, een grootse « SINT-AMELBERGATENTOONSTELLING » ingericht.

Het « Gemeentebestuur van Temse », het « Commissariaat-Generaal voor Toerisme », de « Federatie voor Toerisme in Oost-Vlaanderen », de « Gewestelijke V.V.V. Waasland », het « Museum van Temse en de Schelde » en tal van bereidwillige personen uit Temse, verlenen hun medewerking.

De bedoeling van de inrichters is niet alleen een plaatselijke tentoonstelling in te richten, maar wel ze voor het ganse land aantrekkelijk te maken. Hiertoe werd de samenwerking gevraagd van al de gemeenten waar St.-Amelberga verbleven heeft of vereerd wordt, t.t.z. in de eerste plaats de gemeente waar zij het levenslicht zag, nl. Rodange (Groot-Hertogdom Luxemburg), verder nog : Mater, Zandhoven, Munsterbilzen, Vilvoorde, Wechelderzande en Bossuit.

De tentoonstelling wordt niet uitsluitend als een religieuze aangelegenheid opgevat, zij heeft tevens een geschiedkundig, folkloristisch en toeristisch aspect, evenals een grote kunstwaarde.

Inderdaad, zij werpt een terugblik op de geschiedenis van Temse, laat de toeschouwers kennis maken met zeden en gebruiken, die destijds gepaard gingen met de heiligenverering in ons land, en genieten van een merkwaardige verzameling van schilderijen, beeldhouwwerken en edelsmeedkunst, alles in verband met St.-Amelberga, patrones van Temse.

Ook op religieus gebied is de tentoonstelling van zeer groot belang voor al degenen die belangstellen in de geschiedenis van de Kerk en de verering van St.-Amelberga in onze streken. Wij kunnen niet nalaten hier in het bijzonder Z.E.H. R. Luysterman, pastoor-deken van Temse, te vernoemen en hem te bedanken voor de krachtige medewerking en steun welke hij de initiatiefnemers van deze tentoonstelling verleent.

Het toeristisch gedeelte der tentoonstelling wordt verzorgd door het « Commissariaat-Generaal voor Toerisme », dat ons de verschillende gewesten en gemeenten waar St.-Amelberga heeft verbleven, beter leert kennen door prachtig fotografisch materiaal.

Kortom, een bezoek aan de « ST.-AMELBERGATENTOONSTELLING » te Temse is de moeite overwaard. Ze wil herinneren aan het feit dat meer dan 1200 jaar geleden, een heilige jonkvrouw zich in Temse vestigde, SINT-AMELBERGA, patrones van Temse, door alle Tensenaren hoogvereerd. Aan alle bezoekers van deze unieke tentoonstelling wordt door de inrichters bij voorbaat de vrome slotwens uit het Lofdicht ter ere van St.-Amelberga toegezwaaid : « Wij willen ook bedanken hier, die St.-Amelberg heb vereerd : dat z'u behoed van al dangier, namaals uw glorie vermeer... »

Rolf van Scheldelände